

REINKARNATION

• RELIGIONENS TABTE DIMENSION

Ove von Spaeth

VisdomsNettet

www.visdomsnettet.dk

Reinkarnation

- religionens tabte dimension

Ove von Spaeth

www.visdomsnettet.dk

Reinkarnation

- religionens tabte dimension

Af Ove von Spaeth

Reinkarnationslæren – udbredt hos mere end en tredjedel af menneskeheden – tilhørte også grene af den kristne kirke i mere end en fjerdedel af denne religions historie.

Reinkarnationslæren i historien

Eksklusiv kultisk viden fra en tidligere mysteriekultisk overbygning i Moses' religion kan stadig spores i *Bibelen* – og med sammenhænge det ikke før har været muligt at vise. En indviet elite fastholdt gennem tiderne en hemmelig, delvis egyptiske lære, som Moses havde videregivet til israelitterne. Flere dele af denne lære var engang kendt overalt som nogle særlige trin i oldtidens religiøse univers, men blev *bandlyst af kirken*: Læren om 'efterlivet' og nyt liv – *reinkarnation* og om 'gæld' eller *karma*.

Reinkarnationsidéer i alle tidsaldre

De fleste religioner og trosretninger i verden bygger på en overbevisning om en fortsættelse efter døden. Det er blevet sagt, at uden den opfattelse, havde man ingen pyramider, intet værk af Homer eller Dante, ingen Hamlet osv. Den generelle idé bag reinkarnationslæren (af *re* 'igen' og *carno* 'kød'), er lære om, at sjælen efter døden igen lader sig føde i et fysisk ("kødeligt") legeme.

En opfattelse eller en erfaring bliver hverken mere eller mindre rigtig, fordi et stort antal mennesker tror på den. I verden ses der forskelligt på emnet. I det følgende skal reinkarnationslæren hverken forsvares eller afmytologiseres, men der skal

alene gøres forsøg på at skabe et overblik. Det viser sig, at der er en betydelig *fortrængning* af datidens vigtigste opfattelser, der også tilhørte grene af den kristne kirke i mere end en fjerdedel af denne religions historie.

Mange oplever emnet som fremmedartet, og derfor tillægges det ikke tilstrækkelig historisk betydning. Men for at se religionshistorien realistisk må det forstås, at der er tale om et helt andet – og i epoker meget udbredt – verdensbillede. Reinkarnationsforhold – *også* inden for den kristne religion – blev ofte givet meningsløse fortolkninger på grund af senere tiders uvidenhed.

Den ældste kirke blev dannet på grundlag af oldkristne grupper i det første århundrede e.Kr. Fra starten opstod særlige grene, som var stærkt influeret af indvielseskulter og andre mellemøstlige religiøse idéer, især fra Egypten.

En omfattende gruppe kaldes *gnostikerne* – navnet er fra græsk *gnosis*, dvs. 'erkendelse'. Sammen med flere andre kristne grupper gik de bl.a. ind for læren om reinkarnation, og i 300-400-tallet blev de forfulgt af kirken.

Reinkarnationslære overalt i verden

I naturreligioner overalt i verden findes tro på, at sjælen eller en sjælelig bevidsthed fortsætter efter døden. Livets genfødsel er et hovedemne – og tilknyttede idéer om reinkarnation.

Fra den ældre omtale af genopstandelse eller genfødsel findes der tekster i den såkaldte *Egyptiske Dødebog (Pert en Hru)*, i den *Tibetanske Dødebog (Bardo Thödul)*, i den europæiske *Ars Moriendi* og i aztekernes bog, der nu betegnes *Codex Borgia*. Og i de gamle nordiske mytologier er lignende betydning blevet fortolket, når Vølven taler om livets genoptagelse.

Reinkarnationsidéer kendes oven i købet hos f.eks. Australiens aboriginals, i Afrika hos yoruba- og edofolkene, og i syd hos zulufolket, i Asien på Guinea, samt i Indonesien og hos forskellige etniske grupper i Nord- og Sydamerika.

En defineret reinkarnationslære kendes især udbredt i øst – i Indien, endda i mange former hos hinduer, jainister, buddhister, sikher (syntese af hinduisme og islam). Det ses i de oldindiske Veda- og Vedanta-tekster – og i nutiden hos tilhængere af indiske religiøse tænkere som Ramakrishna og Aurobindo – eller f.eks. hos Mahatma Gandhi og hans elev Nehru, Indiens første præsident.

Tibets øverste religiøse ledere udpeges kort efter deres fødsel som værende en reinkarnation af et tidligere overhoved. Deres leder Dalai Lama tror på reinkarnation. I Kina fandtes læren tidligt i taoismen og buddhismen, og i Japan i zenbuddhismen.

Julius Cæsar beundrede kelterne for deres frygtløshed og mangel på angst for døden. I sin bog *Gallerkrigene*¹ forklarer han, at det skyldes deres reinkarnationslære (ikke mindst hos druidepræsterne).

"... de ønsker at indskærpe dette som en af deres ledende læresætninger, at sjælen ikke bliver udslettet, men passerer efter døden fra en krop til en ny krop ...".

Ikke regler, men principper

Ud fra opfattelsen af reinkarnation er kropslig død ikke det samme som total død – det menneskelige potentiale mister et sted at være, men har mulighed for at finde et nyt opholdssted. At få en ny krop sammenlignes hos indiske yogier i al enkelhed med "at skifte frakke".

¹ *Gallerkrigene* (bog V, kap. 14)

Opfattelsen af reinkarnation var meget forskellig. Mange, der i tidens løb gik ind for læren, har opfattet forskellige idéer herom subjektivt – f.eks. arten af reinkarnation, tidsafstande mellem genfødsel m.v. – som et fast mønster, der uden individuelle forskelle gjaldt for alle! Et større overblik vil vise, at det tilsyneladende ikke sker efter helt faste regler, men overordnet er der visse principper. Der er derfor en række forskelle i overleveringer og beskrivelser. Forskellene stammer fra folkelige forestillinger om reinkarnation såvel som fra særskilte opfattelser, f.eks. hos kultisk indviede. Eksempelvis lærer hinduer og jainister, at reinkarnationernes række kan have en afslutning, og da vil et fuldt forløb af meget lang cyklus af liv, død og genfødsler vare 8,4 millioner år. Cyklussen kan brydes ved at den pågældende når til samme stadie af erkendelse og renhed *"som de 24 store guruer"*.

Tilmed er der forskelle fra traditionelle orientalske idéer om reinkarnation og opfattelser, der indførtes til nutidens Vesten, her med fortolkning i lyset af vestlig evolutions optimisme: F.eks. reinkarnationerne som en skole, hvor man bliver dygtigere og dygtigere liv efter liv. I indisk hindureligion og beslægtede trosretninger betragtes døden som en *overgangsfase*. Tibetanske munke giver en særlig hjælp til døende for at føre mennesket bedre gennem den fase.

Rudolf Steiner påstod flere gange, at mellem hvert liv befandt sjælen – som den evige sjæl, der netop *ikke* dør – sig ude mellem eller på himmelrummets stjerner. Dette tema blev også dyrket i det gamle Egypten og har her sat særlige spor, bl.a. inden for den kultiske arkitektur.

Ifølge beretninger fra alle tider fra mennesker, der har haft en nær-død-oplevelse, vender disse mennesker tilbage til livet med en viden om, at livet fortsætter i al evighed, og at de selv er ansvarlige for deres tanker, følelser og handlinger, samt at det vigtigste i livet er at give kærlighed til andre og at tilegne sig viden. Et fælles træk er ofte, at efter oplevelsen frygter ingen den fysiske død. Disse idéer og erfaringer, såvel som clairvoyant modtaget viden, der er kendt gennem historien, ser ud til overalt i verden og til alle tider at være grundlag for indviedes opbygning af forberedelse til døden ved den *"træning"*, der foregik inden for *mysteriekulterne*.

Selve reinkarnationsprincippet var kendt overalt i verden, men idéerne herom i forskellige perioder kom forskelligt til udtryk i flere kulturer. I variationer i gengivelser og overleveringer ses udformningen ofte mere og mere at ændre sig til en slags udødelighedskult. Denne ændring var udbredt i de gamle kulturer lige fra Nær-orienten til Kina og Japan, og senere hos f.eks. mayaerne og aztekerne.

Lotus – i Egypten og Indien symbol for genfødsel.

Reinkarnation i egypternes opfattelse

Guden Osiris' ofte sorte ansigt symboliserede genfødsel

I Egypten ansås mennesket for både at være skabt af guderne og dermed at nedstamme fra dem – og derfor havde de også en gnist af det guddommelige i sig – sjælen, som bevares gennem reinkarnation. Derved blev læren om døden en særlig videnskab – døden som en nøgle til livet.

Da reinkarnationsidéen var almindelig kendt i visse former i Egypten – f.eks. som at livet genfødes på samme måde som Solen genopstår hver dag – var det som en livsformel: *Den evige tilblivelse*.

Egypterne ønskede efter døden at blive ligesom guden Osiris, og tilmed, når de nåede underverdenen, at blive forenet med ham. De afdøde identificeredes med Osiris, og de blev ofte endda direkte kaldt Osiris. Egypterne mente, at alt kunne komme til live igen og igen – så hver ny menneskekrop blev besøgt og beboet af *ba*, 'sjælen'.

I de mangfoldige egyptiske tekster om døden omtales reinkarnation ikke konkret ud fra en nutidig klar definition af emnet. Mange idéer har i øvrigt tilhørt de hemmelige lærdomme i kulterne, og har siden hen har de været kendt fra den tilhørende filosofi bag Osiris-læren – nemlig mysterielæren om Osiris' genfødsel, der var forbillede for læren.

Inden for kristendommens første århundreder skrev kirkefaderen, biskop Synesius i sit værk *Forsynets Traktat*, at der dengang stadig eksisterede egyptiske traditioner med "*instrukser fra Osiris, der lærte om menneskets periodiske genfødsel*".

Til bestemte ceremonielle formål farvede man de egyptiske kongers hud sort på nogle afbildninger og statuer – på samme måde som Osiris' ofte var farvet. Nilens utroligt frugtbare sorte slam, hvor alt gror igen og igen, blev af egypternes kaldt 'kemt', der betyder 'sort', og denne betegnelse blev navnet på deres land og det var visuelt et f-tegn for genfødsel. (Alkymi – som i oldtiden var tilknyttet aktiviteter for Ptah – ses bl.a. senere omtalt som udover guldet, at hjælpe til evigt liv: Selve ordet stammer fra arabisk al khem, 'fra Egypten').

Guden Ptah, som bidrager til at forme det, der skabes, ses selv afbildet – på samme måde som Osiris ofte er det – indsvøbt som en mumie. Mumificering af afdøde konger blev betragtet som yderst vigtig for at skabe en god fase til overgangen fra det nuværende liv. Egypterne blev ret fikseret på kroppen, der helst skulle balsameres – og det havde de deres særlige grunde til, for "*ellers var det meget svært at fortsætte i den anden verden*".

Selvom den senere kristne kirke ikke praktiserede mumificering, har den alligevel bevaret enkelte reminiscenser fra det egyptiske mumificeringsritual i den kristne begravelsesceremoni.

Tilapia-fisken, der tager sin yngel i munden og spytter dem uskadt ud igen, blev et af de mange egyptiske billeder for genfødsel. Det kan have påvirket valget af de oldkristnes fiskesymbol, der er dannet af græske forbogstaver til en af Jesus' titler.

Et andet egyptisk billedudtryk for genfødsel var en boomerang, der vender tilbage igen og igen, og det er forbundet med en myte om Osiris.

Et tredje billede var – ligesom i Indien – lotusblomsten, som solguden var født af. Lotus, der vokser igen og igen fra søbundens sorte frugtbare mudder op gennem vandet og søger lyset, hvor den over overfladen kan folde hele sin blomsterpragt ud i Solens stråler.

I oldtidens berømte værk *Corpus Hermeticum*, som man regner med er forfattet af den såkaldte Hermes Trismegistus ('den tredobbelt store Hermes' – den egyptiske visdomsgud Thoth), findes der mange egyptiske tekster. I dette værk betyder reinkarnation², at "*intet af det værende går til grunde, og at man tager fejl, når man kalder forandringer for undergang og død*".

Desuden findes værkets Traktat 10 om nøgler til forståelse af reinkarnationen, og Traktat 13 om genfødsel – samt i kapitlet *Asklepios* afsnit 41 der omtaler:

"... forskellen mellem genfødsler ... består i forskel på legemer, og opløsningen af legemet vil betyde velfærd og lykke som før ..."

Senere blev værket – efter tusind år næsten glemt i Europa – genfundet i større helhed og genintroduceret i renæssancen. Her fortolkede begejstrede tilhængere, at "*modsat den ugudelige (men dog af kirken autoriserede) Aristoteles, forkyndte egypterne og Hermes sjælens udødelighed*".

2 Jf. især Traktat 7

Grækernes idéer om reinkarnation

Grækerne fik tidligt egyptisk viden og kultisk inspiration. I grækernes lære om det hinsidige optrædes reinkarnation også, men den accepteres eller forklares ikke altid.

På gravsten i den oldgræske verden ses afbildninger af "*puppe og sommerfugl*" (græsk psyke: både 'sjæl' og 'sommerfugl'), hvor sommerfuglen med de smukke vinger illustrerede sjælens befrielse fra det jordiske hylster, dvs. kroppen symboliseret som puppe i forbindelse med menneskets død. Dette billede var tidligt vidt udbredt – også i Asien, f.eks. i Kina hos den taoistiske reinkarnationstilhænger og mystikerforfatter Chuang Tzi i 400-tallet f.Kr., i hans værk *Sjælen og Sommerfuglen*.

Læren om reinkarnation forekommer i græske mysteriekulter, f.eks. i Orpheus-dyrkernes lære. Og den var velkendt hos græske tænkere som Pythagoras, Empedokles, Heraklit, Platon, Apollonius af Tyana, Porphyry, Hypatia, Proklus og Plotin. Blandt øvrige græske filosoffer gik mange tilhængere af stoikernes lære også ind for reinkarnation.

Også flere kendte romere, især forfattere som Vergil, Ovid, Lukan og Apuleius – samt nyplatonikerne – og f.eks. Cicero, har bekendt sig til en lære om reinkarnation.

Overalt i den *oldkristne kirke* anvendte man afbildninger af Fugl Phoenix ofte i form af påfuglen – overtaget fra egypternes mytologiske benu-fugl der var et symbol for *genfødslen*. Denne fugl blev født igen og igen i store kontinuerlige cyklusser. I nogle opfattelser skete det hvert halve årtusinde. I koptiske og mange græske kirkebygninger er det stadig tradition at ophænge strudseæg ('Fugl Føniks'/påfuglens æg), et egyptisk udtryk for genfødsel, der nu fortolkes som symbol for (Jesu) genopstandelse.

Denne fugls æg optræder i sammenhæng med begravelser tidligt i græsk (mykensk), etruskisk og lucansk kunst. Også dét stammer fra Egypten – og det blev et symbol

hos Pythagoras' efterfølgere i Syditalien. Pythagoræere var også mystikere med bl.a. det mål at hjælpe til sjælens befrielse. Flere af dem undlod at spise kød, for de mente, at dyr også havde en sjæl.

Den græske filosof Iamblichus (ca. 290 e.Kr.) – elev af filosofen og forfatteren Porphyry – skriver i sin bog *Pythagoras' Liv*:

"... han (Pythagoras) kendte de tidligere liv, han havde levet. Derfor var han i stand til ... at påminde andre om deres tidligere eksistens ...".

Forfatteren Porphyry citerer i sit eget værk *Vita Pythagoras* den græske filosof Empedokles' udsagn om, at Pythagoras kunne:

"... se alle de ting, der er i ti, ja endog tyve liv hos et menneske ...".

En anden græsk forfatter, Diogenes Laertius (200-tallet e.Kr.), skriver også om *Pythagoras' Liv*, at:

"... han (Pythagoras) havde fra Merkur (Hermes) fået hukommelse om sin egen sjæls vandringer ... og den evne at huske, hvad hans egen sjæl og andres sjæle havde oplevet mellem død og genfødsel ...".

Shakespeare omtaler Pythagoras for dette i sine teaterstykker *"Købmanden i Venedig"* (4,1), *Som Man Behager* (3,2) og *Helligtrekongersaften*, ganske vist på grundlag af en mere fri opfattelse af Pythagoras' ord.

Påfuglen – oldkristne grupper symbol for genfødsel.

Mysteriekulter lærte om reinkarnation

Lazarus opvækkes fra de døde

I mysteriekulter spillede man emnet genfødsel som en fornyende proces, der viser reinkarnation som en del af den kosmiske helhed. I det gamle Egypten kendte man teknikker til dødsforberedelse, så sjælen i overgangsfasen kan undgå forvirring.

Jesus genopvækkede Lazarus, et navn, der delvis er gjort græsk fra el-Azar – det egyptiske Osiris-navn: Azer – guden, der døde og genopstod til fortsat liv, og som var hovedfigur i kulternes døds mysterier. Osiris-navnet er en græsk efterligning af gudens egyptiske navn As eller Asar (overraskende tæt på navnet for de nordiske guder 'aser'. Man mener, at disse guder stammer fra Mellemøsten, eksempelvis de babyloniske guder Baal og hans kone Nanna og den nordiske Balder og hans kone Nanna). Den, der skulle indvies til en høj grad, blev psykisk forberedt til forståelse af reinkarnationens processer. Det foregik ved at blive lagt i en kiste eller på et særligt leje og bragt i dødlignende søvn i tre døgn – for at genopstå. Det blev af mange opfattet som dét, der reelt skete i forbindelse med Jesu genopstandelse.

Den romerske forfatter og astrolog, Firmicus Maternus (ca. 335 e.Kr.), fortæller at *mystis*, 'kandidaten', bliver *moriturus*, 'fremtræder som døende', ved en forberedende frivillig død, sådan som det foregik f.eks. i Mithras- og Isis-kulterne. Tidligt hos de kristne gnostikere skrev Theodosius (140-170 e.Kr.), der var en kendt tilhænger af den gnostiske leder og "guru" Valentinus, at den sande gnostiker er et menneske, der har erkendelse om:

"... hvem vi var, hvem vi er blevet, hvor vi var, hvad vi er blevet kastet ind i, hvor vi haster hen, hvad vi bliver genløst fra, hvad fødsel er, og hvad genfødsel er ...".

Jævnfør også, at Cicero gav udtryk for at have lært i kulterne "at leve med glæde – og også at dø med bedre håb".

Reinkarnationslære i Det Gamle Testamente

Ligesom de gamle egyptiske og babyloniske mysterier havde en lære om livet efter døden, fandtes denne lære – ifølge de mange indicier – i en intern kulttradition i Moses' religion.

Under de højere uddannelser i Egypten har Moses uundgåeligt tidligt været indviet i den hemmelige egyptiske kultlære om genfødsel, der var repræsenteret ved Osiris. Tempelmanuskripterne, som Moses beslaglagde ved starten af *Exodus*, har også indeholdt denne lære.

De senere mindre kendte sider af Moses' (egyptiske) lære vil – på linje med andre ældre religioner – uundgåeligt have omfattet en lære om livet efter døden og om reinkarnation.

Allerede i begyndelsen af 1. Mosebog står der, at "*mennesket skabtes i Guds billede*". Det er grundlag for den tanke, at mennesket i sig rummer en part "ligesom" eller "af Gud", der betragtes som evig.

Jødernes rabbinerskrifter indeholder i deres ældste kerne meget gamle overleveringer. En del blev af forskellige grunde, af jødernes tidlige bibelredaktører sorteret fra ved samlingen af *Bibelen*. Der findes i disse rabbinske tekster stadig omtale af reinkarnation (gilgul hanafesh, 'sjælevandring').

Et talmudisk kabbalaskrift, *Avodath Hakodesh* (fol. 49, col. 3), uddyber om 4. Mosebog (16,22):

"... Vi har ifølge traditionen, at da Moses ... sagde, 'du Gud for (eller Gud der giver) (livs)ånd i alt kød' – var det med den hensigt at betro det mysterium, at sjæleoverførelse finder sted ved alt kød – også i dyr ...".

Selve sjælen ansås som et konkret element. I *Bibelen – 1. Kongernes Bog* (17,21) – siger profeten Elias om en livløs dreng:

"... Jahweh ... lad drengens sjæl/liv gå ind i ham igen ...".

I *Visdommens Bog* (8 og 19) – et apokryft jødisk skrift til *Det Gamle Testamente* – fortælles der om *"sjælens medfødte godhed"*.

I jødernes religion er det ukendt for de fleste, at der findes en doktrin om, at sjælen som evigt væsen genfødes, men kun spor af mysteriesymbolik ved "forfædrekultisk" at kalde efterverdenen for *"Abrahams skød"*.

Og i *Det Nye Testamente* står der, at Jesus *"steg ned og besøgte de lavere egne"*, og om *"Paradis"*, samt at *"sidde til bords med Abraham, Isak og Jakob i Himmeriget"*. Dvs. at jøder trods alt anvendte udtryk om eksistensen af et efterliv.

I hele *Bibelen* informeres yderst sparsomt om "efter døden". 2. *Kongebog* (2,11) fortæller, at profeten Elias' (800-tallet f.Kr.) ved sin død blev ført på en "ildvogn" (solvogn?) direkte op i Himlen.

Og i *Prædikerens Bog* (9,5 og 9,10) er de døde i dødsriget – uden viden og kundskab. I *Ezekiels Bog* (18,4 og 18,20) skal "Sønnen", der er "retfærdig", "ikke dø". Samt i *Daniels Bog* (12,2-3), der omtaler de dødes opstandelse efter forudgående dom for deres gerninger.

Reinkarnationslære senere hos jøderne

Den senere præsteklan ved Jerusalems tempel, saddukæerne, antog ikke idéen om sjælens udødelighed – for de mente ikke, at fortsættelse efter døden omtales bogstaveligt i *Bibelen*. Det var modsat mange farisæeres overbevisning, idet de – ligesom Jesus, deres modstander på andre punkter – talte og fortolkede ud fra, at *Bibelen* omtaler det indirekte. Derfor ville de opdrage mennesket til skyldfrihed.

Josefus beskriver disse farisæere, i *Antiquitates* (bog 18: 3,1), således:

"... (de) mener, at sjælen har en udødelig tilstandskraft i sig og (at denne) har evne til at genoptage/genopvække livet igen og igen ..."

Josefus taler også om den anden store jødiske gruppe eller sekt, essæerne, – der af flere forskere nu anses som dem, der skrev Qumran-teksterne – og om deres tro (*Jødiske Krige*, bog II, 8,10-11) – at:

"... deres doktrin er denne, at kroppe er opløselige, og det stof de er dannet af, er ikke permanent, men at sjælene er udødelige og fortsætter for altid ... og er i deres kroppe som i fængsler, hvilke de er blevet trukket direkte ind i ved tillokkelse ..."

Den næsten samtidige egyptisk-jødiske filosof Philo skriver i sit værk *De Somniis*:

"... sjæle, der stiger ned for at blive knyttet til dødelige kroppe, vender tilbage – til andre kroppe, som de ønsker at leve i ..."

Også et jødisk, klassisk kabbalistisk værk, *Zohar* af Simeon ben Jochai, 80 e.Kr. (vol. II, fol. 99 et seq.) omtaler sjælevandring:

"... Alle sjæle er underkastet sjælevandringens (transmigrationens) prøver, og mennesker kender ikke Den Højestes plan for dem. De ved ikke, at de hele tiden bliver bedømt, før indtrædelse i denne verden og når de forlader den. De ved ikke, hvor mange forandringer og mystiske prøver de må gennemgå ... Sjælene må, når de er opstået, igen indgå i det faste stof. For at gennemføre må de udvikle sig til en fuldkommenhed ... og derefter begynde et andet liv, et tredje, og så fremdeles, til de har opnået den tilstand, der er passende for genforening med Gud ...".

Længe før Lurias og hans elevers skrifter grundlagde efterkommere af babyloniske jøder, en jødisk sekt, karaiterne, der i Baghdad i 765 e.Kr. ville bevare dele af den gamle viden. Disse jøder er specielt tilhængere af doktrinen om sjælenes vandring, altså reinkarnation. De påstår desuden, at alle menneskesjæle har fælles oprindelse med det første menneske, Adam Kadmon, en spirituel enhed, som de udspringer fra som gnister (nitzotzoth).

Jødernes karaitiske lære med reinkarnation bredte sig senere op gennem Rusland, Ukraine og Litauen, og var – på trods af mange angreb fra jødiske tænkere – yderligere udviklet af ovennævnte Luria. Og i den jødiske trosretning *hasidim* blev det en universel tro. Senest har den kendte jødiske filosof Martin Buber i 1900-tallet behandlet og udbredt stor viden om karaiternes gamle lære.

Den jødiske mystiker-filosof Jitzhak Luria, der er født i Jerusalem 1534 (-1572) og opvokset i Egypten, fremlagde efter 15 års meditation bl.a. en udgave af kabbala. Heri præsenteres idéen om gilgul hanefesh, 'reinkarnation, sjælevandring' på næsten indisk maner. Det fremgår, at sjælen er tvunget til at blive født igen og igen indtil fuldkommenhed er opnået, og at det ikke kun sker i menneskers og dyrs kroppe, men også i planter, sten og bække. Samt at "*hellige mænd, der kan undgå genfødsels skæbne, og kan hjælpe andre med at undslippe deres*", tilmed kan "*se ind i andre*":

"... Ved at se på et menneskes pande kan han (de) med et eneste blik afgøre ... hvad dens (den pågældendes sjæls) nuværende opgave på Jorden er. Han er i stand til at fortælle mennesker om deres fortid og forudsige deres fremtid og foreskrive dem adfærd, som kan afhjælpe ufuldkommenheder, der stammer fra deres forrige eksistens ...".

Reinkarnationslære i Det Nye Testamente

Paulus skriver et epistel

Det var i hele Mellemøstens egyptisk-græsk-jødiske klima, at græskinflueret, oprindelig jødisk kristendom blev dannet. Allerede i buddhismen lærte man, at Buddha vil genfødes, og tidligt i kristendommen lærte man, at også Kristus vil fødes igen, men det fortolkede man senere forskelligt.

Når derfor både grupper hos essæerne, farisæerne og flere blandt de jødiske lærde, der nedskrev de seneste af rabbinerskrifterne, gik ind for reinkarnation – har Jesus uundgåelig været bekendt med denne lære blandt jøderne. Men senere har kirkens correctorer bortredigeret og skåret reinkarnationslæren væk i de kristne bibelske tekster.

Den østrigske sprog- og religionshistoriske forsker Robert Eisler mener – i sit værk *Jesos Basillos*³ – at disse correctorer har været nød til at fjerne noget endog fra Josefus' tekster. I en dengang "undsluppet" oldslavisk udgave af Josefus' fulde tekst skulle der iflg. Eisler findes dele med ekstra oplysninger.

Og af enkelte dele i *Det Nye Testamente*s tekster, der blev oversat ved korrektionerne, fandt reinkarnationsidéens tilhængere gennem tiderne bekræftelse i nogle særlige udsagn af Jesus i evangelierne. F.eks. står der i *Matthæusevangeliet* (10,28):

"... Frygt ikke for dem, som dræber kroppen, men ikke kan dræbe sjælen ...".

³ *Jesos Basillos* (1, Heidelberg 1929)

I relation til reinkarnation havde flere kristne grupper det udgangspunkt, at der i evangelierne refereres til emnet via spørgsmål til Jesus om det evige liv. I *Johannesevangeliet* (3,6-8) bliver Jesus spurgt, om en mand, der er født blind, havde syndet – altså om det var sket *før* mandens fødsel – dvs. karmalignende forhold. Jesus svarede da:

"... hvad der er født af kød, er kød, og hvad der er født af ånd, er ånd ...".

Og han tilføjede med et billede fra naturen – og sandsynligvis på grund af at tidligere tilværelser opfattes som skjult for erindringen:

"... vinden blæser, hvorhen den vil, og du hører dens susen, men ved ikke hvorfra den kommer, og hvor den farer hen – sådan er det med enhver, der er født af ånd ...".

Her er ordspil på "vind" og "ånd" – på græsk såvel som aramæisk.

Det bemærkelsesværdige var, at ingen fandt det unaturligt, da Jesus blev spurgt, om Johannes Døberen havde været profeten Elias – eller at Jesus hele tre gange sagde, at Johannes Døber var Elias – og at han tilføjede, at kun "*den, der har ører, hører*" (forstår).

Den oldkristne kirke og reinkarnation

*Dantes Paradiso, illustreret i middelaldermanuskript.
Beatrice og Dante møder St. Peter.*

I gnostiske og visse kristne grupper mente man, at Jesus lærte om reinkarnation. Desuden lod Jesus forstå, at det ikke er tilstande, der skulle komme, men at de allerede findes. Igen, der blev fortolket.

Videre i teksten i *Johannesevangeliet* (3,7) sagde Jesus om at være født af ånd, at:

"... I må fødes fra oven (anóthen) ...".

Det blev anvendt i denne betydning i kirkefaderen Origenes' seks sprogede bibeloversættelse *Hexapla*, cirka 190 e.Kr. Denne form følges af østkirken, i bl.a. græsk-ortodokse, armenske og gotiske bibler.

Derimod støtter vestkirken sig på den syriske *Peshitta*- og latinske *Vulgata*-bibeloversættelse, hvor en anden form kendes fra kirkefaderen Justin Martyr (100-165 e.Kr.). Han oversatte det sådan:

"... I må fødes på ny ...".

Dette er ikke helt præcist, og kunne derfor give anledning til misforståelse om at blive født i ("kun") to omgange. Men det citerede græske udtryk *anóthen* er desuden (sjældnere) anvendt i betydningen 'fra begyndelsen', der i tidssammenhæng opfattes som placeret "oppe i fortiden". Der er en vis logik i at være født af ånd og derfor at komme, "fra oven", "oppe fra", ligesom der derfor må startes fra "en frisk begyndelse".

Paulus, der var jøde, skrev, at mennesket i sig selv er ånd – dvs. en essens af "værenhed" og dermed af evighed. Paulus sagde (*Apostlenes Gerninger* 20,10) om en besvimet dreng:

"... Vær ikke urolige, for hans sjæl er i ham ...".

En række kirkefædre og biskopper som Justin Martyr, Clemens af Alexandria og Origenes – foruden Tertullian, Gregor af Nyssa, samt Synesius og Apollinarius – var alle tilhængere af reinkarnationsidéen.

Kirkens største teolog Augustin foreslår i sit værk *Contra Academicos* (400-tallet e.Kr.), at "*Platon var genfødt som filosofen Plotin*".

Opfattelsen er tæt på synsvinklen hos den græske forfatter og indviede Plutarch, der 400 år tidligere i sit værk *Parallele Liv* vil vise Cæsars ligheder med Alexander den Store (og forsøger at demonstrere det ved andre "par" af "ligedannede" historiske personligheder) på en sådan måde, at det også kunne give indtryk af, at hvert "par" kunne være samme menneske, der var genfødt.

Ovennævnte kirkefader Justin Martyr, der i øvrigt var samaritaner af fødsel og opdragelse, omtaler udtrykkeligt, at sjælen inkarnerer mere end én gang i menneskekroppe. Han afviste at man kunne huske tidligere erfaringer i den kropslige form "den næste gang". Han gik endda ind for – ligesom hinduerne – at sjælen også kunne genfødes i dyr, og nogle skoler inden for flere retninger betragtede det for en form for straf.

Gnostisk-kristne troede på reinkarnation

Ifølge det gnostisk-kristne *Filipsevangelium* kunne mennesket ved erkendelse af sin egen guddommelige natur frigøre sig fra døden. Senere betonedes de oldkristne igen og igen det evige liv – og netop reinkarnationen kunne ses som det direkte udtryk for det evige liv. I det gnostisk-farvede, men reelt kristne *Thomasevangelium* siger Jesus:

"... de døde bliver født igen ...".

Omkring 150 e.Kr. var en egyptisk gnostiker, Valentius, ved at blive valgt til pave i Rom. Det blev modarbejdet af nogle af de andre kristne grupper. Selvom gnostikerne med bl.a. deres lære om reinkarnation blev forfulgt af kirken, overlevede idéerne. Og i et videre forløb flere hundrede år senere opstod nye grene – denne gang i Europa, især koncentreret i Frankrig, nemlig katharerne og albigenserne. I Mellemøsten – især i Libanon – opsamlede de senere drusere flere dele fra både gnostikernes og buddhismens opfattelse.

Reinkarnationslæren fandtes ikke alene hos kristne-gnostiske grupper, bl.a. basilianere, valentianere – og senere hos katharer, albigensere og valdensere – men også hos semi-kristne grupper som priscillerne (i Spanien) og manikæerne. Katharernes/albigensernes lære fastholdt fra bl.a. gnostiske grene reinkarnationsidéer som en del af religionen. Kirken reagerede hårdt imod denne opfattelse med forfølgelser. Men traditionen for reinkarnationslæren var uhyre stærk.

Koptisk Thomasevangeliet, fra Nag Hammadi.

Islamiske mystikere og sekter - og reinkarnation

Hvad angår islam, der først blev etableret i 600-tallet, siges det i Quranen, at:

"... Gud udvikler alle sjælelige skabninger, og sender dem tilbage igen og igen, indtil de vender tilbage til Ham ...".

Det fastholdes i mange islamiske mystikersekter, der oprindeligt var påvirket af gnostikere og af egyptisk-græsk Hermeslære i værket *Corpus Hermeticums* tekster (blev forbudt ca. 1050).

Det ses ikke mindst hos saberne (og her filosofen, matematikeren og astronomen Thabit ibn Qurra, der døde 901) og tidligt desuden hos shi'iterne ved deres syn på livets kredsløb. (Også selve historien ansås som et kredsløb).

Som nævnt findes en særlig religion hos drusere i Libanon, Syrien og Israel, og reinkarnation er også en del af deres hemmelighedsfulde lære.

Læren findes desuden hos persiske sufier – navnet betyder 'hvid uldkappe' (jf. i kulterne: Kandidat betyder klædt i 'hvidt'. En anden opfattelse er, at navnet er fra sophia, 'visdom'). Dog – reinkarnationsidéen forsvandt fra islam, ligesom det allerede tidligere skete inden for judaisme og kristendom.

Karma – og bandlysning af reinkarnation

Sjælen i kroppen – hvornår?

I nutiden har den katolske kirke i nogle forhold synspunkter, der har rødder tilbage til Aristoteles, som gik ind for en trinvis udvikling over plante- og dyresjæl til menneskesjæl, der efter undfangelsen først optrådte efter en vis fosterudvikling.

Middelalderkirkens store lærer og tænker, Thomas Aquinas (1225-1274), fastholdt denne forestilling om fosterets gradvise udvikling og dets sene besjæling.

Senere – i slutningen af 1900-tallet – havde kristne moralteologer formuleret den katolske kirkes troskærekongregation, der f.eks. i dokumentet *Donum Vitæ* påstår, at mennesket er skabt fra befrugtningsøjeblikket, som dog ikke defineres præcist. For der kan gå op til 36 timer før sammensmeltningen af kønscellernes genetiske indhold fra manden og kvinden finder sted.

Når kirkens troskærekongregation her påbød, at befrugtningsøjeblikket er gældende, har kirken selvfølgelig ikke været i stand til at forklare f.eks., om en sjæl kan spaltes til to, for det er en konsekvens ved enæggede tvillinger, hvor cellerne normalt først spaltes til "en kopi" efter ti dage.

Der er tilsyneladende flere steder sket en ændring af idéen om reinkarnation – ud fra dette ords betydning '*genfødt i kødet*'. I modstrid med de citerede udsagn af Jesus om "ånd og kød" indførte den katolske kirke dogmet om "kødets genskabelse", *in carne recreatur* – altså ikke "genfødsel", og slet ikke "opstandelse" som i nordeuropæiske oversættelser. Uforståeligt – og f.eks. for en invalid ville det ikke være attraktivt i givet fald at skulle genskabes som invalid.

Uanset om det gjaldt ("jordisk") reinkarnation eller "genfødsel i Himlen" – var noget af det nye ved kristendommen, at det ikke længere var nødvendigt at lægge gaver i gravene til brug for "efterlivet".

Ligene måtte ikke brændes, og i den græsk-ortodokse kirke graves de døde knogler op efter tre år efter tre år, når kødet var blevet indtørret eller opløst, så knoglerne igen var tilgængelige og parat, når kødet (engang) skulle "genskabes". I ortodoks opfattelse ses der med afsky på, at katolikker og protestanter bare lader knoglerne forgå i jorden. Og i hele Europa lod kirken altid opstandelsen afbilde som en *kropslig* opstandelse.

Fri vilje må ikke forveksles med frit valg

I forbindelse med reinkarnationen læres i indiske religioner om *karma* (fra sanskrit, forbundet med betydninger af 'gøre' eller 'gerning'). Det er en lov om ligevægt, der forsøger at genoprette alt efter karakteren af et individs gerninger, som kan have opsummeret en skyld ("synd") eller gæld, der endnu ikke er udlignet. Denne gæld kan ifølge karmaloven tages med ind i næste liv og slettes først efter færdigbehandling gennem bevidst erkendelse.

I den indiske hindureligion, der rummer mangfoldige retninger, mener man ud fra nogle skolers karmalære, at det ikke kan betale sig at ændre på noget i verden, men for andre er læren den stik modsatte af denne 'sovepudeopfattelse' og en motivation til at blive bevidst om, hvordan man lever sit liv.

Den indiske jainareligion (jainas grundlægger Mahavira var Buddhas lærer) har opstillet en hel lære med specifikation af arten af karma i otte hovedtyper. De kaldes "formørkelser" – f.eks. opfattelses-formørkende, status-formørkende, kraft-formørkende m.fl.

I nogle skoler trækkes der forbindelser til indisk stjernelære med en ofte rigid skæbnetro, hvor de nævnte hæmninger og træk relateres til f.eks. de såkaldte måneknuders "karmasignifikans" himmelpositioner.

Hæmningsbegreberne er genkendelige i terminologien i vesterlandsk psykologi – f.eks. som blokeringer, hæmninger, belastninger og tyngde. Psykiatere, der praktiserer ud fra dette princip, fastholder med udgangspunkt i Sigmund Freuds teorier, at en stor del af voksne menneskers adfærd er styret af tidligere traumer. Spørgsmålet kan være hvor langt tidligere?

Men ifølge reinkarnationslæren skal en del af denne karma søges længere tilbage end det nuværende liv. Ansvarer er det enkelte menneskes, som derfor *inden for* de givne rammer vil opleve at have en fri vilje, dvs. selv at have et valg. Rammerne kan individuelt være snævre – med deraf mindre frie valg.

Når rammerne overses og ikke erkendes, afspores analyserne over for spørgsmålet "skæbne kontra fri vilje". Mange filosoffer har ikke forstået at skelne og forstår ikke, at fri vilje ikke er det samme som frie valg.

Karma – ikke et entydigt begreb

Karma kan opfattes som en multifacetteret medspillende faktor. Dvs. ikke blot som et spinn off fra et menneskes opførsel, men det består også af, hvad mennesket møder f.eks. i form af fysiske skader – også selvom mennesket er uskyldigt, og skaden er opnået ved et uheld.

Hvis et menneske er født som farveblind, er det dets skæbne på det punkt, at det f.eks. ikke kan blive styrmand. Det, der kan adskille i religion eller tro er, at tilhængere af reinkarnationsidéen vil påstå, at farveblindheden ikke alene er et udslag af genetisk arv eller fysisk uheld, men udspringer af en latent eller psyko-fysisk blokering – en "deposit" – i menneskets karmamønster.

Patanjalis *Yoga Sutras*, som udgør nogle specielle *Vedanta*-doktriner, Samkhyas system, der blev samlet, færdiggjort og nedskrevet ca. 300 f.Kr. Hos Patanjali forklares det i bog II, sutra 12:

"... De karmiske latent-depositer har deres rod i hindringerne og kan manifestere i denne eller en kommende eksistens ...".

Netop Patanjalis *Yoga Sutras* indeholder bl.a. den ældste kendte "tekniske" analyse af karma, dens påvirkning af sindet samt metoder til opløsning af karma. Et system, der ad intelligent vej forsøger at accelerere et menneskes udvikling mod et åndeligt plan til frigørelse – en lære som bl.a. buddhismen byggede sine metoder på.

Albert Schweitzer, doktor i filosofi såvel som teologi, anerkendte (i sin bog *Indian Thought and its Development*) systemets imponerende storhed:

"... en storslået præstation. Sjældent inden for den menneskelige tænkning er et teoretisk problem erkendt så klart – og løst med så stor skarp-sindighed ...".

Og Paramahansa Yogananda skrev (i sin *Autobiography of a Yogi*):

"... Denne afhandling – Patanjalis aforismesamling – indeholder begreber af en sådan storhed, at nogle af Indiens største tænkere er blevet inspireret til at kommentere den ...".

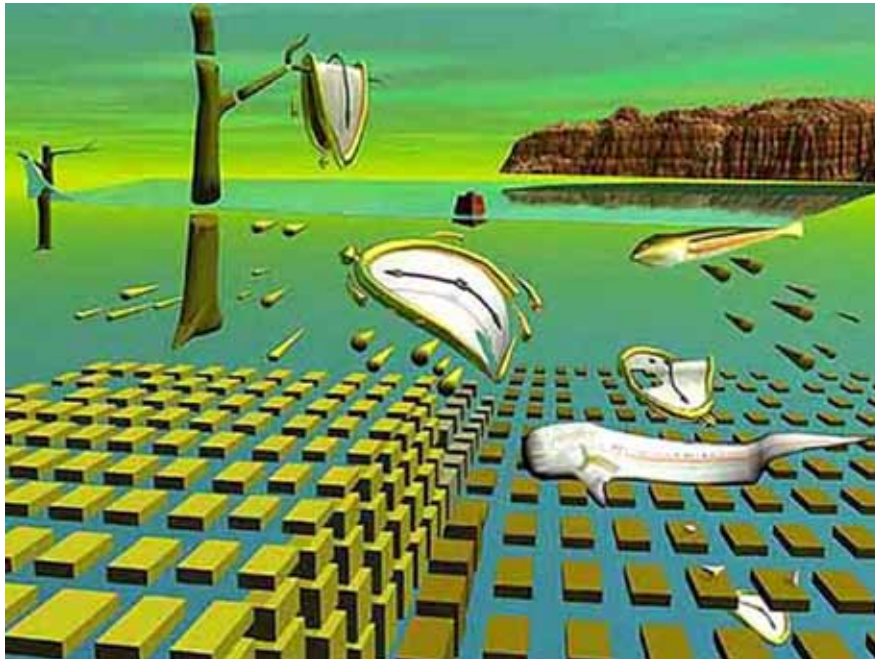
De omtalte "latent-depositer" inkluderer både psykiske og fysiske forhold. Hvad sidstnævnte angår er lægelige forskere velkendte med, at gamle skader i kroppen kan ophobe hele depoter af gamle lidelsessymptomer med tilhørende gamle negative følelser.

Når et gammelt "depot" af forskellig årsag reaktiveres, kan den pågældende op-hobning påvirke mennesket negativt i nutiden. Mange af nutidens terapier, uanset om det er en analyse af det aktuelle liv eller en regression til tidligere liv, tager dette udgangspunkt.

Der tales om eksempler på psykiske hæmninger og svigt af evner, som terapeuter mener at kunne spore udgangspunktet for i et menneskes tidligere liv. Og at det kan dreje sig om f.eks. en kvælende skyldfølelse indlejret i en 'tidskapsel', som mennesket ikke har været bevidst om i det nuværende liv, men som kan opløses ved konfronterende inspektion. Tricket er altså "at nævne troidens navn". Disse forhold omtales blandt de tungere former for karma. Her anses karma som en slags energi, der kan ophobes indtil de fjernes.

Er karmaen omfattende, vil mennesket ifølge mange skoler være mindre fritstillet med hensyn til arten af følgende liv – og bindes derfor til fortsat genfødsel under individuelt relaterede betingelser. Det tvingende behov kan ophøre, når handlingernes/gerningernes moral også er etisk universelt set.

Er karma en automatisk bogholder?

Karma defineres som hverken god eller dårlig i sig selv. Både det indiske *Yoga Sutras* og det egyptiske oldtidsværk *Corpus Hermeticum* oplyser, at såkaldt dårlige og onde handlinger skyldes uvidenhed (udifferentierende bevidsthed). Men hvis mennesket forsøger at opløse disse tilstande, vil det udvikle såkaldt god karma.

Særlige opfattelser af karma-idéen – med "gengældelsens lov" som en bogstavelig gengældelse og en "straf" – var udbredte. Dette punkt betragtes af mange for at være modsat kristen lære om nåden og tilgivelsen.

Men her er det tilsyneladende overset, at disse elementer – nåden og tilgivelsen – i realiteten vil være forbundet med menneskets konfrontation af handlingen (og evt. af angert i tilfælde af en handlingsskadelige konsekvenser), og det virker opløsende på problemet (karma).

Tilhængere af lignende idéer har kunnet finde støtte i kendte naturlove som f.eks. relationen årsag/virkning og "tryk avler modtryk". Den engelske naturforsker og filosof, munken Roger Bacon, i 1100-tallet, sagde:

"... Vi behersker naturen ved at adlyde dens love ...".

Men hvis lovene ikke følges – og mennesket dermed fungerer som modstandere – sagde den tyske filosof Schopenhauer i 1800-tallet at:

"... hver en sejr, som mennesket udøver over naturen, vil denne til sidst gengælde ...".

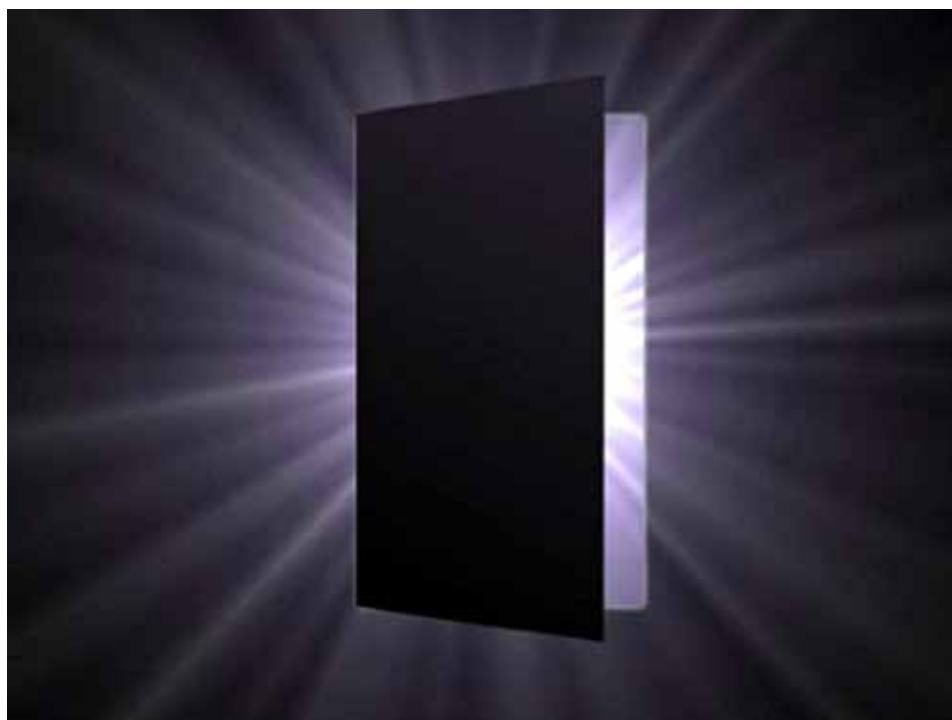
At "afveje synd" kendes tidligt fra vægmalerier i utallige egyptiske grave. Billedsymbolikken præsenteres ved at guderne Thoth og Anubis altid foretog en afvejning hos hver afdød.

I *Corpus Hermeticum* omtales i *Traktat 10, afsnit 7*, at ondskab udgør og medfører uvidenhed, bl.a. i form af mangel på bevidsthed om udødelighed og da – med en næsten hinduistisk opfattelse – at blive sendt tilbage "ned ad den biologiske evolutionsstige":

"... Hvis en sjæl fremturer med ondskab – får den ikke udødelighed at smage og bliver ikke delagtig i det gode, men drages tilbage og vender så den modsatte vej tilbage lige til krybdyrene ... Sjælens brøde er uvidenhed ...".

Ligeledes lod Aristoteles forstå (i sit værk *Retorik*), at menneskets dengang ofte dårlige alderdom skyldes ophobning af fejl begået livet igennem. Eurigenes, græsk forfatter i 200-tallet, skrev:

"... Enhver sjæl kommer ind i verden styrket af sejre eller svækket af nederlag fra dens tidligere liv. Dens plads i denne verden, udvalgt til ære eller vanære, er bestemt af tidligere fortjenester eller misgerninger. Dens arbejde i denne verden bestemmer det sted, der skal følge efter dette ...".

Omtales karma i Bibelen og i jødisk tradition?

William Blake: Satan plager Job

Allerede i *Bibels Jobs Bog* siges det til Job, at hans ulykker kunne skyldes noget ondt, han havde gjort i fortiden. Senere i *Bibelen* ser man i *Daniels Bog*, at der foretages "en dom" over den afdøde, før en opstandelse finder sted.

Bibelen berører også en form for "kollektiv karma", når den i nogle tilfælde omtaler, at "*fædrenes synder skal nedarves indtil syvende led*". Denne form blev modificeret af Ezekiel, profeten hos de landsforviste jøder i Babylon i 500-tallet f.Kr., ifølge *Ezekiels Bog* (18,4 og 18,20).

Reinkarnationsidéen ses ofte opfattet som forbundet med et bibelsk udtryk i Paulus' *Galaterbrevet* (6,7), hvor der står, at:

"... som mennesket sår, skal det høste ..."

– dvs. netop som den karmalære, der kendes fra Østens religioner. Det kunne tages til indtægt for en tidlig kristen reinkarnationslære. Og ligeledes, da Jesus, i *Matthæusevangeliet* (26,52) sagde:

"... den, der griber til sværd, skal omkomme ved sværd ...".

Dette kunne dengang forstås som enten en slags "instant karma" eller et tilbageslag blot senere i det aktuelle liv – eller ved passende lejlighed i et følgende liv.

Et rabbinerskrift *Jalkut Reubeni* (Nos. 1, 8, 61 og 63) omtaler jødiske idéer om karmalignende undgældelse. Ved en af sætningerne må det tages i betragtning, at det stammer fra en tidsalder, hvor kvinders liv ofte var hårdere, eller at der kan være tale om en antifeministisk holdning:

"... hvis en mand er gerrig enten pengemæssigt eller åndeligt, og ikke giver til de fattige, eller ikke deler sin viden med den uvidende, vil han blive straffet med at genfødes som en kvinde. Rahabs sjæl genfødes ind i kenitten Heber, og derefter ind i Hannah ... Til tider i sjælevandringen (metempsychosis) går fromme jøders sjæle ind i fremmede, for at kunne være fortalere for Israel og anmode om, at dets folk behandles venligt ...".

Det er tilsyneladende udtryk for en dengang udbredt tanke – et "lokalt" koncept af reinkarnationsidéen – nemlig at jøder genfødes som jøder – en slags essens af begrebet "den evige jøde" – og dermed en egentlig betydning af, at i døden går jøderne til stamfaderen "Abrahams skød" som fast udgangspunkt for genfødsler.

Ifølge den nuværende jødedomms lange tradition fødes mennesket ikke ind i arvesynd, for det er et begreb, der stammer fra den kristne kirke (og fra visse gnostiske retninger). Kirken har på sin side *nåden*, der er repræsenteret ved en frelser. Men i jødedommen findes det personlige ansvar for retfærdighed og lovlighed mod Gud. Om der her findes et regnestykke, og i så fald hvordan det opstilles, fremgår ikke.

Fra karma til kirkens afladshandel

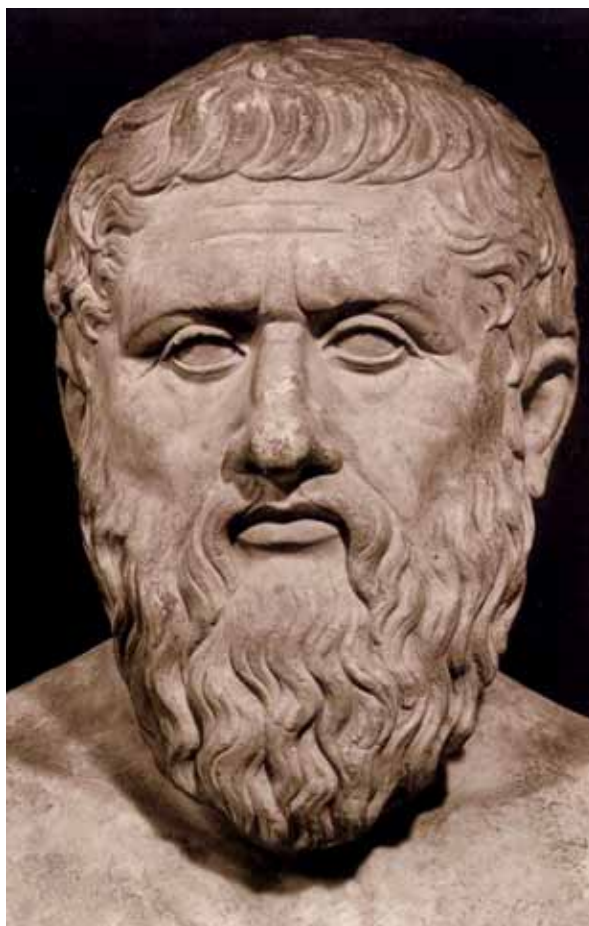

Med kristendommens ubetingede nødvendighed af *nåden* – der kan bruges som middel mod ophobet skyld, dvs. karmabegrebet udtrykt på en anden måde – indgår i realiteten kirkens gamle forbindelse til den del af den oprindelige kristendom, der også rummede reinkarnationsbegrebet.

I kirken blev erkendelse ved skrifte indført som hjælp til aflastning af synder. Selve konceptet med skrifte og skriftestol kendes fra egyptiske templer.

Senere blev bodspengene en stor forretning for den katolske kirke, da den indførte den praksis, at man på forhånd kunne købe aflad før døden for at reducere mængden af ophobet synd og herved afkorte tiden i skærsilden i Helvede. Dog var anger altid en betingelse – ellers var pengene spildt.

Senere blev Helvede det sted, som bl.a. kristendommen benyttede til afstraffelse for afdøde menneskers synder. I kirkens version er modellen til Helvede taget fra den græske tradition – og omtalt f.eks. hos Platon i 400-tallet f.Kr.

Platon – tilhænger af reinkarnationsidéen.

Når ansvar forveksles med skyld

I kirken overlevede nogle iøjnefaldende rester fra reinkarnationens karmalære, og det blev efterhånden ikke forstået i sit grundbegreb.

F.eks. ses idéen om "medfødt karma" i kirkens udlægning – hvor begrebet "ansvar" jævnligt forveksledes med begrebet "skyld" – at blive til kirkens velkendte tyngende syndsbegreb – navnlig med idéer om at *alle* var født totalt ufrie, for de medbragte en medfødt "arvesynd".

Kirken prædikede "verdens undergang" – dvs. ingen reinkarnation. Og idet kirken, lige fra den i 300-tallet fik statsreligionslignende status, blev stærkt involveret i den verdslige lovgivning, forvirredes skyldsbegrebet ved at blande det med det juridiske skyldsbegreb.

Begrebet *nemesis* eller endda "instant karma" kendtes i kristne og andre religioner, i græsk mytologi og nordiske sagaer, der alle kendte til endnu en faktor i forbindelse med karma-idéen: Skæbnetro. I den gamle græske opfattelse havde ethvert menneske krav på den skæbne, som retfærdigheden præcis afmålte til den pågældende.

Den evindelige strid om fast skæbne kontra fri vilje var reelt overflødig, men den fortsatte, fordi man glemte, at oprindeligt mente man, at netop karmaen formede "skæbnes" rammer – som individuelt var enten vide eller snævre – og som den frie vilje kunne udfolde sig inden for.

Men kirken – der tidligt tjente penge på syndsforladelse – undsagde ofte den frie vilje, for man accepterede udelukkende Guds forsyn. Jf. senere også udbryderen Jean Calvins teologi med en tung tro på altings helt faste forudbestemthed.

Den vesterlandske kirkes fædre var gået ind for både en platonisk inspireret idé om fri vilje og for arvesyndens. Men Augustin, der var den førende teolog, gik imod den hidtidige tradition og udlagde *Bibelens* syndefaldsberetning som en dokumentation for "*menneskets i bund og grund fordærvede natur*".

En irsk munk og tænker skrev i 800-tallet om "prædestinationen", hvorved Gud havde forudbestemt, hvem der skulle frelses. (Her er associationer til nutidige sekters lære om "de udvalgte" til frelsen).

Det betragtede kirken – ligesom ved sin afvisning af reinkarnationsidéen – også som en fare for sin hedningemission. Mange ville tro, at omvendelse ikke kunne betale sig, hvis de alligevel var forudbestemt til fortabelse.

Det store kirkemøde fordømte reinkarnation

Det, der i den jødiske religion tidligt synes at være skjulte dele af Moses' lære, som på mange områder var baseret på ældre egyptiske mysterier – har den kristne kirke også skjult i mysteriekultlæren. Men i begge tilfælde var den blandt de vigtigste dele af dens egen fortid.

Kirken afviste, at dens egne grundlæggende forhold fandtes her. Den afviste, at kirkefædrene seriøst havde beskæftiget sig med mysterierne, der ud over en stjerne-lære netop rummede en lære om reinkarnation.

Efter at have eksisteret i århundreder blandt flere kristne trosretninger blev denne reinkarnationslære fordømt ved det stormfulde store kirkemøde år 325 e.Kr. i Nikæa.

Årsagerne var hovedsagelig politiske og formålet var, at kirken bedre kunne styre masserne, når troen var ensartet. F.eks. blev en meget omfattende retning, arianismen, fordømt. Mange af de retninger, der gik ind for reinkarnation, var i flere henseender afvigere og derfor uantagelige for kirken.

Kirkens styring og videre udformning ("ændringer") i den kristne lære krævede fraserter i selve teksterne. Nikæa-mødet blev til et skandalemøde – biskopperne slog hinanden i hovedet med bøger og skriftruller, og kejseren måtte sende langt de fleste hjem. Mødet blev af kritikere omtalt som "*Satans synagoge*" og "*ikke til Guds ære*", samt at "*mange deltagere var uoplyste mennesker, der hverken kunne læse eller skrive*".

Derefter var det et fåtal af de oprindelige 318 repræsentanter, der bestemte for hele kirken og dens fremtid. Blandt de mange tekster (også flere fantasifulde) der var i omløb, udvalgte man til *Det Nye Testamente* – til kanonisering – bestemte tekster om Jesus og hans arbejde. Udadtil blev den udvælgelse arrangeret som et mirakel, kaldet "*alterunderet*".

De tekster, man valgte, viser sig mest at være reinkarnationsneutrale tekster. Men det lykkedes dog i denne kirkepolitiske redaktion at samle nogle af bedste tekster – de blev *Det Nye Testamente*. Det udvalg af tekster, som de få kirkefolk havde bestemt, blev kanoniseret ved kirkemødet i Rom i 382 under pave Damasus.

Enkelte andre tekster fik lov at eksistere som ikke-kanoniske skrifter. De mange skrifter, man ikke syntes om – heriblandt mange gnostiske – blev simpelthen brændt. Ved kirkemødet i Carthago i 397 bekræftedes kanoniseringen endegyldigt.

Reinkarnation blev endeligt bandlyst – ved et kup

Reinkarnationslæren blev først endeligt udelukket af kirken den 2. juni 553 e.Kr. ved det 5. økumeniske koncil, *Quinisext* – et mindre officielt kirkemøde i Konstantinopel.

Det skete ved et regulært kup, hvor kejser Justinian under mødet fængslede paven, Vigilius. Denne pave var tidligere blevet livsfarligt maltrakteret for sin protest mod at fjerne de troendes frihed til at antage reinkarnationslæren. Han blev ikke sluppet fri, før han havde underskrevet en erklæring om total udelukkelse af reinkarnationslæren.

Ikke alene har læren om reinkarnation fået et udbredt kendskab hos mere end halvdelen af Jordens folk, men den har også reelt eksisteret hos kirken i mere end en fjerdedel af kirkens historie. Og den fortsatte endda hos andre kristne, bl.a. katarer og albigenere helt frem til 1244 og 1330, hvor de blev brutalt udryddet af kirken.

Men i midten af 1900-tallet begyndte katolske lærde at fralægge kirken ansvar for at have fordømt dem, der troede på sjælens præeksistens og reinkarnation. Dog – den ovennævnte sags akter angående Konstantinopel-konciliet, der bl.a. fremgår af den katolske kirkes autoriserede værk *The Catholic Encyclopedia*, taler for sig selv.

Kirkefaderen Origenes om sjælens præeksistens

Der kan ses et specielt forløb i, at kirkefaderen Origenes (160-220 e.Kr.) var oplært af kirkefaderen Clemens af Alexandria (den første kristne, der skrev om Buddha) og en gnostisk præst, og som selv blev lærer for Plotin, den religiøse filosof, mystiker og allegoriske fortolker af Homers *Odysseen*.

Origenes har i sine skrifter også behandlet reinkarnation, men det nævnte "uautoriserede" kirkemøde i 553 fordømte de dele af Origenes' lære, der er om reinkarnation – bl.a. hans påstande om "sjælens præeksistens".

Reinkarnationslæren blev bandlyst som kættersk. Og tilhængere blev pålagt anathema, 'forbandelse', og blev pint og dræbt, hvis de fortsatte. Kirkens befaling lød:

"... Enhver, der understøtter læren om sjælens præeksistens og dermed den uhyrlige tro på dens genkomst, skal være belagt med kirkens band ...".

Efterhånden frygtede kirken Origenes' tanker så meget, at man sørgede for, at størsteparten af denne flittige tænkers 6.000 værker og breve – med mange spor tilbage til kristendommens mere oprindelige og ofte anderledes baggrund – forsvandt. Det resterende, det eneste der overlevede, findes nu mest som fragmenter.

Så sent som 1748 bestemte pave Benedictus XIV at Origenes' lærer, Clemens af Alexandria, skulle – helt usædvanligt – ekskluderes fra officielle katolske martyrs rækker (men dog ikke græsk-ortodokse) og ikke mere figurere som en af oldkirkens fædre. Clemens er siden dekanoniseringen frataget sin status. Men kun hos den katolske kirke og altså ikke i den ældre græsk-ortodokse kirke.

Markus' hemmelige Evangelium

Uanset divergerende status som kirkefader regnes Clemens af Alexandria stadig for den mest lærde af alle kirkefædre. Bl.a. var han til den senere kirkes fortrydelse også velbevandret i *Markus' Hemmelige Evangelium*, der anses for at have stærke gnostiske præg.

Eksistensen af den bog og den hemmelige lære, som Jesus havde reserveret for en inderkreds, blev bekræftet, da der i Mar Sabas klosterbibliotek i Judæas ørken i 1958 blev fundet en kopi af Clemens' brev herom.⁴

Corpus Hermeticum med sin egyptiske baggrund indeholder en del profetier. Flere kirkefædre bekræfter, at egypterne var det folk, der mest havde udviklet brugen af profetier.

En af værkets profetier (kapitlet Asklepios, 25) omhandler, hvordan det senere – også hvad angår det, der kunne anses som varsel om den (i Romerriget) etablerede statskirkes opståen – skulle gå med forholdet til reinkarnation:

"... den fromme skal blive anset for gal, den ugudelige for at være vis ... sjælen og alt det, der vedrører den, ifølge hvilket den er født udødelig eller antages at opnå udødelighed, skal ikke blot blive anset for latterligt, men også for galskab. Ja, endog skal der blive fastsat en højst alvorlig straf til den, der hengiver sig til sjælens religion ...".

⁴ Jf. Morton Smith: *The Secret Gospel – the Discovery and Interpretation of the Secret Gospel According to Mark* (New York 1974).

Reinkarnations-tilhængere i nyere tid

Goethe – tilhænger af reinkarnationsidéen.

I oplysningstiden i 1700-tallet forestillede den tyske filosof G.E. Lessing sig et genfødselsprincip, endda også for hele folkeslag, f.eks. jøderne – og videre endnu, at menneskeheden var under stadig åndelig uddannelse, hvilket alt sammen krævede fortsat genfødsel. Som et grundpunkt for disse tanker oplyste han:

"... Men hvorfor kunne ikke også ethvert menneske have befundet sig mere end én gang i denne verden? ...".

Forskere som bl.a. Paracelsus, Giordano Bruno og senere Thomas og Julian Huxley, Maëterlinck, Thomas Edison, Rudolf Steiner, C.G. Jung, Fritz Pearls og Stanislav Groff har erklæret, at de er overbeviste om reinkarnation.

Det samme har filosoffer som Jacob Boehme, Voltaire, Swedenborg, Lessing, Goethe, Benjamin Franklin, Thoreau, Schopenhauer. Og – især kendt hos mere "alternative" tænkere og forfattere – H.P. Blavatsky, Annie Besant, Kahil Gibran, Martinus, Gurdjieff og Ouspensky.

Overbevisningen findes også hos forfattere som f.eks. Dante, Shelley, Tolstoj, Victor Hugo, Strindberg, Flammariion, H.G. Wells, Edgar Alan Poe, Walt Whitman, Mark Twain, Conan Doyle, G.B. Shaw, Jack London, J.B. Priestley, Joan Grant.

Denne opfattelse fandtes også hos så forskellige mennesker som komponisten Wagner, Englands premierminister Lloyd George, bilkongen Henry Ford og USA's

general Patton fra 2. verdenskrig. Det vakte ifølge Pattons biografi opsigt, at han åbenlyst og ofte proklamerede, at hans dygtige sejre også skyldtes, at han kendte nogle af slagmarkerne i detaljer fra flere tidligere liv som hærfører.

Med en efterhånden lidt tilbagetrukken katolsk kirke i Frankrig og bl.a. en opblussende interesse for anden erkendelsesfilosofisk tænkning eller for østerlandske religioner – især buddhisme – har en officiel meningsmåling i Frankrig foretaget midt i 1990'erne vist, at hver fjerde franskmand tror på reinkarnation.

Igen – der er mange opfattelser. De fleste adspurgte tænkte på en form for evigt liv. Men for de mere buddhistisk orienterede var det bestræbelsen, ved bevidst 'positiv' livsførelse, det medførte, at man kunne slippe ud af reinkarnationskædens bindinger og problemer. I nyere tid er der ved de nye strømninger, som i (det senere udvandede begreb) new age miljø fra 1960'erne, opstået en forøget interesse for emnet.

Moses' påbud: At vælge livet

Størstedelen af livet handler og planlægger de fleste mennesker, som om de aldrig skal dø – som om de ubevidst ved, at *sjælelig* udslettelse ikke findes. Det genspejler sig i de gamle kulturs og religioners lære om genopstandelse og reinkarnation, ligesom det også var, og på en måde endnu er, indbefattet i kristendommen.

Men efter fjernelsen af den ældre kristne opfattelse af genfødsel er læren om, at Kristus skal fødes igen, det eneste træk, der officielt findes tilbage om emnet. Begravelsesritualet med "*af jord skal du genopstå*" – uden at der hentydes til genfødsel – kendes ikke i evangelierne og oprindelsen er uvis. Udtrykket kan ikke spores længere tilbage end foreløbig til 1200-tallet.

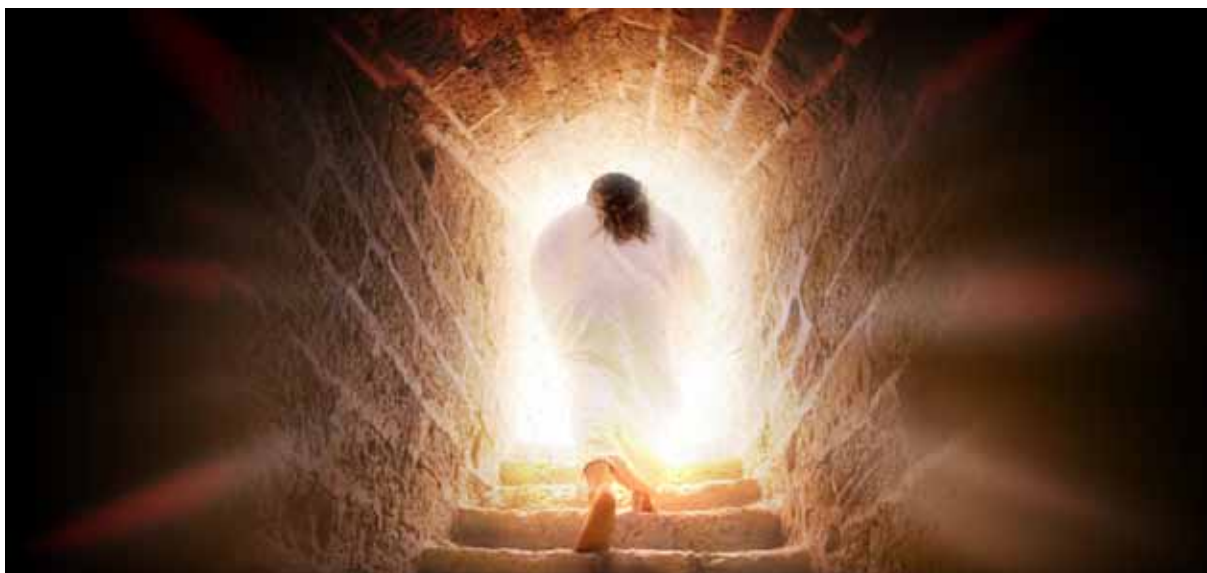
Kirken har opbygget en af de absolut vigtigste dele af sin lære ud fra evangeliernes tekster om, at de kristnes repræsentant og forbillede, Jesus/Kristus, foretog opstandelse, og at han skal genfødes. Dette må ifølge perspektiverne i denne artikel udspringe fra idéer om opstandelse og reinkarnation, som var udbredt i oldtiden, antikken og senere blandt toneangivende kristne grupper i kristendommens første 500 år.

Østens karmalære, der er forbundet med reinkarnationslæren, er delvis reflekteret i kirkens lære om "den medfødte synd".

De positive og livsglade egyptere brugte meget tid på indretning af grave og på at udvikle begravelsesritualet til en næsten dødekultisk virksomhed. Der er ingen grund til at overdyrke den side. Livets lov eller mening er – ligesom Moses oplyste det (5. Mosebog 30,19), at "vælge livet" – det helt enkle: At overleve. Endda overleve bedst muligt, nemlig ved bl.a. at overholde etiske påbud, sådan at andre ikke skades.

Men visse værdifulde dele – herunder opfattelsen af genfødsel i egypternes lære, som Moses tydeligvis videreførte, og som nogle af hans jødiske arvtagere har videreført – har flere tidlige grene af kristendommen også haft i det kristne koncept gennem en stor del af kristendommens historie.

Tilhørsforholdet til kirken er et objektivi faktum. Reinkarnationslæren kan på den baggrund ses som en *tabt dimension i religionen*. Under alle omstændigheder kan den ikke fjernes fra kulturen i historiens forløb.

Ove von Spaeth
Uafhængig forsker – www.moses-egypt.net
Teksten har flere uddrag af forfatterens *Den Hemmelige Religion*, bind 4
i serien *Attentatet på Moses*.

VisionsNettet

www.visionsnettet.dk